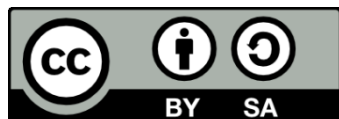

Εισαγωγή στη Φιλοσοφία (Φ101)

1^η ενότητα: Σκοπός, Περιεχόμενο
και Δομή του μαθήματος

Γιώργος Ζωγραφίδης
Τμήμα Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ενότητα 1^η: Σκοπός, περιεχόμενο και δομή του μαθήματος

Συνοπτική περιγραφή των σκοπών, του περιεχομένου και των θεματικών ενοτήτων του μαθήματος. Βασική βιβλιογραφία.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Σκοποί του μαθήματος.
2. Δομή και περιεχόμενο του μαθήματος.
3. Η μελέτη της φιλοσοφίας
4. Βασική βιβλιογραφία.

Σκοποί ενότητας

- Η εισαγωγική γνωριμία με τη στοχοθεσία και τη δομή του μαθήματος
- Η σταδιακή εισαγωγή στη μελέτη της φιλοσοφίας ως επιστημονικού πεδίου

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1. Σκοποί του μαθήματος

Σκοποί του μαθήματος 1

Σκοπός του μαθήματος είναι:

- ο προσανατολισμός των φοιτητών/τριών στις φιλοσοφικές σπουδές
- η εισαγωγή στην προβληματική και σε βασικά ζητήματα της φιλοσοφικής σκέψης, με έμφαση στη μεταφυσική και τη γνωσιοθεωρία
- η ανάγνωση σημαντικών φιλοσοφικών κειμένων

Σκοποί του μαθήματος 2

Οι φοιτητές/τριες αναμένεται ότι θα είναι σε θέση:

- να προσδιορίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της φιλοσοφικής δραστηριότητας,
- να γνωρίσουν τα θεμελιώδη ερωτήματα και τους παραδοσιακούς κλάδους της φιλοσοφίας,
- να οριοθετούν τη φιλοσοφία και τον φιλοσοφικό λόγο από τις γειτονικές περιοχές της επιστήμης, της ιδεολογίας, της τέχνης, της θρησκείας,
- να κατανοούν και να ανασυγκροτούν δύο ερωτήματα και τις κύριες απαντήσεις που τους έχουν δοθεί: το οντολογικό ερώτημα (τι υπάρχει;) και το γνωσιολογικό (τι και πώς μπορώ να ξέρω;)
- να κατανοούν και να συζητούν τους όρους και τη φιλοσοφική στάση απέναντι σε καίρια ερωτήματα της κλασικής και σύγχρονης φιλοσοφίας (υπάρχει αλήθεια; σώμα ή ψυχή; υπάρχει θεός; είμαστε ελεύθεροι; έχει νόημα ο κόσμος και η ζωή;)

2. Δομή και περιεχόμενο του μαθήματος

Δομή και περιεχόμενο 1

1. Σκοπός, δομή και περιεχόμενο του μαθήματος
2. Τι είναι φιλοσοφία; Απόπειρα προσδιορισμού
3. Τα θεμελιώδη ερωτήματα και οι παραδοσιακοί κλάδοι της φιλοσοφίας
4. Οριοθέτηση της φιλοσοφίας: επιστήμη, ιδεολογία, τέχνη, θρησκεία

Δομή και περιεχόμενο 2

5. Τι υπάρχει; – *Το οντολογικό ερώτημα*
6. Τι (μπορούμε να) γνωρίζουμε;
– *Η δυνατότητα της γνώσης*
7. Πώς (μπορούμε να) γνωρίζουμε;
– *Η πηγή της γνώσης*
8. Υπάρχει αλήθεια; Θεωρίες αλήθειας

Δομή και περιεχόμενο 3

9. Το σώμα, η ψυχή και ο εγκέφαλος
10. Υπάρχει θεός;
11. Είμαστε ελεύθεροι;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

3. Η μελέτη της φιλοσοφίας

Η μελέτη της φιλοσοφίας 1

Πριν από ή παράλληλα με την προσωπική ανάγνωση και μελέτη, οφείλουμε να γνωρίζουμε μερικά βασικά πράγματα για την επιστημονική σπουδή της φιλοσοφίας:

Ποια είναι τα βασικά ζητήματα και οι κλάδοι της φιλοσοφίας, ποιοι είναι οι (σημαντικότεροι) φιλόσοφοι, τα κείμενα και οι θεωρίες τους, πώς διαβάζουμε ένα κείμενο, πώς διατυπώνουμε ένα επιχειρήμα και άλλα παρόμοια.

Αλλά και πιο ειδικά: πού μπορώ να βρω τα κείμενα ή πληροφορίες για τον τάδε φιλόσοφο, μελέτες (βιβλία και άρθρα σε περιοδικά) για το χ θέμα, τη σημασία της ψ έννοιας, πώς μπορώ να παρακολουθήσω τις τρέχουσες συζητήσεις πάνω σε επίκαιρα φιλοσοφικά ζητήματα, πώς θα ενημερώνομαι για τις νέες εκδόσεις ή τα συνέδρια.

Η μελέτη της φιλοσοφίας 2

Ο τεράστιος όγκος των φιλοσοφικών κειμένων και μελετών καθιστά αναγκαία τη χρήση ειδικών εργαλείων δουλειάς, ώστε να προσανατολιζόμαστε σχετικά εύκολα και γρήγορα, στο έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό:

- Βιβλιογραφίες (γενικές & ειδικές, για φιλοσόφους & θέματα),
- Ειδικά φιλοσοφικά λεξικά και εγκυκλοπαίδειες
- Κατάλογοι βιβλιοθηκών & βάσεις δεδομένων
- Ιστοσελίδες φιλοσοφικές
- Ιστομηχανές αναζήτησης στο Διαδίκτυο

Η μελέτη της φιλοσοφίας 3

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Το Πανεπιστήμιό μας διαθέτει μια ενημερωμένη και καλά οργανωμένη Βιβλιοθήκη, που διαθέτει –εκτός από την πλούσια συλλογή φιλοσοφικών βιβλίων και περιοδικών – τα κατάλληλα ειδικά εργαλεία, τα οποία μπορούμε να εκμεταλλευόμαστε.

Ο κύριος όγκος των φιλοσοφικών βιβλίων του ΑΠΘ βρίσκεται στο Σπουδαστήριο Φιλοσοφίας (Παλαιό Κτήριο Φιλοσοφικής Σχολής, αίθ. 204). Ωστόσο, συλλογές με σημαντικό αριθμό φιλοσοφικών βιβλίων βρίσκουμε και σε άλλες βιβλιοθήκες, εκτός από την Κεντρική Βιβλιοθήκη, όπως στο Κλασικό Σπουδαστήριο (Νέο Κτήριο Φιλοσοφικής, αίθ. 201) και στη Βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής.

Η αναζήτηση συγκεκριμένων βιβλίων ή βιβλίων σχετικών με έναν φιλόσοφο ή ένα θέμα γίνεται εύκολα. Η πρόσβαση στους καταλόγους της Βιβλιοθήκης (και σε άλλες βιβλιοθήκες της Ελλάδας και του εξωτερικού) είναι δυνατή και από το Διαδίκτυο στη θέση

<http://www.lib.auth.gr>

Η μελέτη της φιλοσοφίας 4

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - 1

Στο ταξινομητικό σύστημα που χρησιμοποιεί η Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ (LC: Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου) τα βιβλία που αφορούν τη φιλοσοφία έχουν τους εξής κωδικούς:

- B** γενικά φιλοσοφικά έργα και ιστορία της φιλοσοφίας: ρεύματα, φιλόσοφοι (κείμενα και μελέτες)
- BC** λογική
- BD** θεωρητική φιλοσοφία: εισαγωγές στη φιλοσοφία, μεταφυσική, γνωσιοθεωρία, οντολογία, κοσμολογία
- BH** αισθητική, φιλοσοφία της τέχνης (και στο **N** 61-72)
- BJ** ηθική

Τα φιλοσοφικά περιοδικά βρίσκονται (με αλφαβητική σειρά) στην πτέρυγα των περιοδικών, στη Θεματική Βιβλιοθήκη της Φιλοσοφικής Σχολής.

Η μελέτη της φιλοσοφίας 5

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - 2

Βιβλία φιλοσοφικού ενδιαφέροντος βρίσκονται και σε άλλους κωδικούς, ανάλογα με το περιεχόμενό τους:

BL 51 φιλοσοφία της θρησκείας

D 16 φιλοσοφία της ιστορίας

J-JA, JC πολιτική φιλοσοφία

LB ±5-45 φιλοσοφία της παιδείας

P φιλοσοφία της γλώσσας

PA 3000-4500, 6000-7000 κλασικοί συγγραφείς (αρχαίοι φιλόσοφοι)

Τα "βιβλία αναφοράς" ή πληροφοριακά βιβλία (λεξικά, εγκυκλοπαίδειες κτλ.) τόσο τα γενικά όσο και τα φιλοσοφικά βρίσκονται (σε αρκετές βιβλιοθήκες) σε ξεχωριστά ράφια άμεσης πρόσβασης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

4. Βασική βιβλιογραφία

Βασική βιβλιογραφία 1

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. **Αυγελής, Ν.,** *Εισαγωγή στη φιλοσοφία*. Θεσσαλονίκη: Σταμούλης, 2012.

Έγκυρη ανάλυση διαφόρων απόψεων για την έννοια και την ιστορικότητα της φιλοσοφίας, καθώς και οριοθέτησή της από την επιστήμη, την ιδεολογία και τη θρησκεία. Ανάπτυξη των κλασικών θεωριών για τα δύο κεντρικά της προβλήματα, το οντολογικό (αρχαιότητα) και το γνωσιολογικό (ορθολογισμός, εμπειρισμός, Καντ). Αναφορά στην κριτική της γλώσσας.

2. **Warburton, N.,** *Φιλοσοφία: Τα βασικά*, μτφ. Δ. Ρισσάκη. Αθήνα: Αρσενίδης, 2010.

Σύντομη παρουσίαση και κριτική συζήτηση των κυριότερων φιλοσοφικών απόψεων για ζητήματα σχετικά με τον Θεό, την ηθική, την πολιτική, τον εξωτερικό κόσμο, την επιστήμη, τον νου και την τέχνη. Έγκυρο, σαφές, εύληπτο και βοηθητικό για μια πρώτη προσέγγιση.

Βασική βιβλιογραφία 2

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ -1

1. **Βέικος, Θ.,** *Εισαγωγή στη φιλοσοφία*. Αθήνα: Θεμέλιο, 1989.

Ανάλυση και συζήτηση θεμελιωδών φιλοσοφικών ερωτημάτων για τον κόσμο, τη γνώση, την αλήθεια, την ελευθερία, την ηθική, την τέχνη, τον θάνατο. Δεν αναπτύσσει τις σχετικές θεωρίες, αλλά επιδιώκει τον προβληματισμό. Για περαιτέρω εμπάθυνση περιέχει ασκήσεις, παραπομπές σε φιλοσοφικά κείμενα και βιβλιογραφία για κάθε θέμα.

2. **Nagel, T.,** *Θεμελιώδη φιλοσοφικά προβλήματα: Σύντομη εισαγωγή στη φιλοσοφία*, μτφ. Χ. Μιχαλοπούλου-Βέικου. Αθήνα: Σμίλη, 1989.

Με επαγωγικό τρόπο και απλή γλώσσα, ώστε να συνδέονται με την καθημερινότητα, αναλύονται βασικά ζητήματα: γνώση, γλώσσα, ελευθερία βούλησης, ηθική, θάνατος, νόημα ζωής.

Βασική βιβλιογραφία 3

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ -2

3. **Θεοδωρίδης, Χ.,** *Εισαγωγή στη φιλοσοφία.* Αθήνα, ²1955 [και ανατυπώσεις].

Η πιο γνωστή, αλλά παλαιά πλέον, ελληνική "εισαγωγή": ζωντανό ύφος και προσωπική θέση, πλήθος πληροφοριών για όλους τους κλάδους της φιλοσοφίας, κριτική των μη υλιστικών θεωριών.

4. **Russell, B.,** *Τα προβλήματα της φιλοσοφίας,* μτφ. Α. Πέρης. Αθήνα: Αρσενίδης, 2008.

Παλιό, κλασικό έργο του βρετανού φιλόσοφου, χρησίμευσε επί δεκαετίες ως εισαγωγή στον αγγλοσαξωνικό χώρο. Σύμφωνα με την εμπειριστική παράδοση, δίνει έμφαση σε γνωσιοθεωρητικά ζητήματα.

Βασική βιβλιογραφία 4

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ -3

5. **Βορέας, Θ.**, *Εισαγωγή εις την φιλοσοφίαν*. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 1972 (1935).

Κλασικό παράδειγμα παραδοσιακής "εισαγωγής": συστηματικές διαιρέσεις, κάλυψη όλων των κλάδων, πληθώρα στοιχείων, βιβλιογραφία, πίνακες. Πεπαλαιωμένο στη γραφή και την προβληματική.

6. **Θεοδωρακόπουλος, Ι.Ν.**, *Εισαγωγή στη φιλοσοφία*, 4 τόμοι. Αθήνα, 1974-75 [ανατύπ.: Εστία 2006].

Δεν πρόκειται για εισαγωγή, αλλά για εκτενή αυτοτελή κείμενα που αναφέρονται, με έκδηλη την φιλοσοφική θέση του συγγρ., σε πολλά ζητήματα: Φιλοσοφία της φύσης, φιλοσοφική ανθρωπολογία, ψυχολογία, λογική, γνωσιολογία, ηθική φιλοσοφία, αισθητική, φιλοσοφία της θρησκείας, μεταφυσική, φιλοσοφία της ιστορίας.

Βασική βιβλιογραφία 5

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ & ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

1. **Audi, R.** (επιμ.), *Το φιλοσοφικό λεξικό του Cambridge*. Αθήνα: Κέδρος, 2011.
2. **Durozoi, G. & Roussel, A.**, *Λεξικό φιλοσοφίας*. Αθήνα: Πατάκης, 2010.
3. **Ίλιτσεφ, Λ. & Φεντοσέγιεφ, Π.**, *Φιλοσοφικό εγκυκλοπαιδικό λεξικό*, 5 τόμοι. Αθήνα: Καπόπουλος, 1985-6.
4. **Lalande, A.**, *Λεξικό της φιλοσοφίας*, μτφ. Ε. Φικιώρης, 4 τόμοι. Αθήνα: Πάπυρος, 1955.
5. **Πελεγρίνης, Θ.**, *Λεξικό της φιλοσοφίας: Οι έννοιες, οι θεωρίες, οι σχολές, τα ρεύματα και τα πρόσωπα*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα, 2009.
6. *Φιλοσοφία και κοινωνικές επιστήμες* (Μεγάλη Εκπαιδευτική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 23). Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, 1996.
7. (Λήμματα για τους φιλοσόφους: *Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό*, της ίδιας σειράς [ΜΕΕ], τόμοι 1-9B.)

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

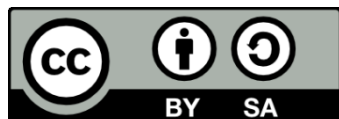
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Ματίνα-Ιωάννα
Κυριαζοπούλου>
Θεσσαλονίκη, <15.1.2015>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

